

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถหลายด้านที่จะดำรงชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมถึงสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เสพติด. 2546 : 1) การจัดการศึกษาในทุกยุคทุกสมัย ล้วนมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และการดำรงชีพอย่างมีความสุขในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับปัจจุบันในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 คือ มุ่งให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข ให้เป็นคนที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ จากสภาพสังคมของไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้คนในสังคมเกิดปัญหามากมายเกี่ยวกับการบิบบันทางเศรษฐกิจ และสังคม มีผลทำให้แต่ละครอบครัวต้องดิ้นรนต่อสู้ชีวิตประจำวันมากขึ้น ทำให้สามีภรรยาและสมาชิกในครอบครัวมีความห่างเหินกัน มีการพึ่งพาอาศัยกันน้อยลง และเกิดแรงกดดันบีบบังคับต่าง ๆ ส่งผลกระทบทางจิตใจ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาการหย่าร้าง เมื่อมีการหย่าร้างเกิดขึ้นจะทำให้กระทบกระเทือนต่อสถานะทางจิตใจของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กจากครอบครัวหย่าร้างจะมีสภาพเจ็บป่วยทางจิตใจ เช่น ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ขาดความรักความอบอุ่น มีปมด้อย ขาดความเข้าใจตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2547 : 119)

ปัญหาทางสังคมต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะปัญหาเด็กและเยาวชน พบว่าเด็กจำนวนไม่น้อย มีปัญหาด้านครอบครัวและการเลี้ยงดูทำให้ถูกทอดทิ้ง ขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์และจิตใจอย่างเหมาะสม เป็นเหตุให้เกิดปัญหาการปรับตัว และการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข เด็กจำนวนหนึ่งมีปัญหาทางด้านพฤติกรรมมีความเครียดความขัดแย้ง และหันไปใช้สารเสพติดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และทำให้เกิดการติดยาการมั่วสุมกระทำผิดตามมา (กรมสุขภาพจิต. 2546 : 1) บางรายประสบปัญหาความกตัญญูและทุกข์ใจจนต้องหา

ทางออกที่ไม่เหมาะสม เช่น ฆ่าตัวตาย กลายเป็นอาชญากร ประพฤติตนแบบลักเพศ หันเข้าหาสุรา สิ่งเสพติดประเภทต่าง ๆ และแยกตัวจากสังคมเนื่องจากขาดการได้รับการแนะแนว การดูแลเอาใจใส่จากบิดามารดา (สำนักนายกรัฐมนตรื. 2546 : 37) หลายครอบครัวมีเวลาดูแลใกล้ชิดเพื่อดูแลอบรมสั่งสอนลูกหลานลดน้อยลง และตัวนักเรียนเองซึ่งเป็นเยาวชนที่มีประสบการณ์ในชีวิตไม่มากนัก ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จึงทำให้เกิดปัญหาในตนเองและสังคมได้ง่าย จากการศึกษาถึงบุคคลหรือสถาบันที่เยาวชนไทยไว้วางใจในการปรึกษาหาหนทางแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ พบว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองยังคงเป็นที่พึ่งในการให้คำปรึกษาและชี้แนะที่เยาวชนไทยไว้วางใจ โดยเฉพาะปัญหาทางด้านที่เกี่ยวกับครอบครัว การเงิน และปัญหาสารเสพติดที่เป็นปัญหาปัญหาค่อนข้างใหญ่และหนัก เป็นที่น่าสังเกตว่าหากเด็กมีปัญหาความรัก ส่วนใหญ่เด็กจะปรึกษากับเพื่อน รวมทั้งการแก้ปัญหาด้วยตนเองในสัดส่วนที่สูง ส่วนครูจะมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นหลัก ในขณะที่ปัญหาอื่น ๆ นั้นเยาวชนไทยไม่ค่อยนิยมปรึกษามากนัก เพราะกลัวการเก็บความลับและความไม่สนิทเป็นการส่วนตัว (สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ. 2549 : 2) รวมทั้งพบว่า เยาวชนไทยมีปัญหาเกิดขึ้นที่สำคัญ คือ 1) ด้านครอบครัว เด็กมีแนวโน้มถูกระเบอบริโภคนิยมและขาดการควบคุม ผู้ปกครอง ไม่สามารถควบคุมความประพฤติและเยาวชนมีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวน้อยลง 2) ด้าน การบริโภคตกเป็นเหยื่อการ โฆษณามากขึ้นจากสื่อต่าง ๆ การศึกษามีได้ให้ทักษะชีวิตที่พอเพียงในการเป็นผู้บริโภคที่ฉลาด ถูกเลี้ยงดูแบบวัตถุนิยมจึงมีค่านิยมที่ไม่เหมาะสมและก่ออาชญากรรมหรือการขायตัวเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุนิยม 3) ด้านเสพสารเสพติด เยาวชนมีแนวโน้มดื่มจัดขึ้นและเร็วขึ้น เพราะซื้อหาง่ายและเห็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมในครอบครัวและชุมชน นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ระวัง การข่มขืนและการแพร่เชื้อเอดส์ตามมา 4) ด้านการพนัน มีความพัวพันกับการพนันเกือบทุกรูปแบบ เช่น การเล่นตู้เกม การพนันที่หลากหลายรูปแบบช่วงว่างในห้องเรียน และการพนันฟุตบอลที่ถ่ายทอดทางโทรทัศน์ (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. 2548 : 179-180)

นอกจากนี้จากสภาวะการณ์เกี่ยวกับการเผยแพร่สารเสพติดในปัจจุบัน พบว่า ยาเสพติดทุกชนิดโดยเฉพาะยาบ้าได้เริ่มแพร่ระบาดเข้ามาในสถานศึกษา เพราะนโยบายขาดความต่อเนื่องในการปราบปรามของภาครัฐ ผู้ค้ามีรูปแบบการหลีกเลี่ยงหรือซ่อนสารเสพติดใหม่ ๆ ที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐตรวจไม่พบ และการพบเห็นบ่อยครั้งหรือแรงจูงใจจากการโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ ของสุราและสูบบุหรี่ ปัญหาด้านครอบครัวของเยาวชนและผู้ปกครองเลี้ยงดูบุตรหลาน โดยให้ค่าใช้จ่ายแก่บุตรหลานจำนวนมาก จึงง่ายที่นำไปสู่การคบเพื่อนและรวมกลุ่มมั่วสุมเสพสารติดเกิดง่ายขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2548 มีเยาวชนอายุ 12-18 ปี เกี่ยวข้องกับสารเสพติดร้อยละ 10 และปี พ.ศ. 2549 มี

แนวโน้มว่าเยาวชนจะเกี่ยวข้องกับสารเสพติดเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 15 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2549 : 7-8)

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขการใช้สารเสพติด ที่กำหนดให้ครูทุกคนดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างใกล้ชิดใน 5 ขั้นตอน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน ความเป็นมา นิสสัย พฤติกรรม เพื่อทราบรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน 2) การคัดกรองนักเรียน ด้วยการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อจัดเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง 3) การส่งเสริม นักเรียน ด้วยการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา ไม่ว่าจะกลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยงให้มีคุณภาพมากขึ้น 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการใช้สารเสพติด โดยให้ความดูแล อย่างใกล้ชิด หาวิธีป้องกันปัญหาที่จะเกิดแล้วแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี และ 5) การส่งต่อนักเรียน ด้วยการแก้ปัญหานักเรียนบางคนแล้วแต่พฤติกรรมไม่ดีขึ้น จำเป็นต้องส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านต่อไป โดยขั้นตอนในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดีควรมีกระบวนการทำงาน เป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานงานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน รวมทั้งมีวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน อันจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ โดยมีนโยบายให้ โรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ต้องดำเนิน โครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 ข : 1-2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้ประชุมสัมมนาผู้บริหารเกี่ยวกับ การบริหารสถานศึกษาเมื่อสิ้นยุคปีการศึกษา 2548 พบว่า สถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 มีปัญหา เกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขสารเสพติดของนักเรียนมากที่สุด เพราะการดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ คือ ไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่องหรือไม่ครบตามกระบวนการขั้นตอนแนวปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากครู นักเรียน ตลอดจนชุมชน ผู้ปกครอง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ยังไม่เข้าใจขั้นตอนของ ระบบการดำเนินงาน นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรมและขาดทักษะในการดำเนินชีวิต ตลอดจนปัญหาที่ผู้ปกครองนักเรียนมีฐานะเศรษฐกิจ ยากจน ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำมาสู่ความเสี่ยงต่อการติดสารเสพติดของนักเรียนตามมา นอกจากนี้จาก สารสนเทศเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบอุปสรรคกับสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 มากที่สุด เพราะผู้เรียนอยู่ในวัยหนุ่มสาวจึงอยากรู้อยากลองสารเสพติด การคบเพื่อนต่างเพศ และสถานศึกษาตั้งอยู่ในชุมชนเมืองหรือใกล้แหล่งจำหน่ายสุรา บุหรี่ หรือ สิ่งมีเงินเมาอื่นจำนวนมาก รวมทั้งการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบอุปสรรค หลายประการทั้ง 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริม

นักเรียน การป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. 2548 : 12-13) รวมทั้งนักเรียนนอกจากจะใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านแล้วสถานศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นสถานที่ให้การศึกษาอบรมที่เด็กจะต้องมาใช้ชีวิตในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับครู และเพื่อน ดังนั้นครูจะต้องเป็นผู้จัดกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้เกิดการพัฒนาการอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตัวบุคคล ในขณะที่เดียวกันจะต้องเคารพในสิทธิบุคคล โดยการประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรภายในสถานศึกษาได้รับรู้ เข้าใจ และพร้อมที่จะร่วมมือกันในการปฏิบัติภารกิจให้ราบรื่น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่ดีในอันที่จะส่งเสริมให้บริหารงานในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติการที่สำคัญ และผลจากการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นใดนั้นขึ้นอยู่กับปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารจึงเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ จะต้องมีส่วนร่วมทั้งทางทฤษฎี และปฏิบัติที่จะเป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนและส่งเสริมในทางที่ดีขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 3) ดังนั้นการที่จะช่วยป้องกันปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องมีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นที่เหมาะสม และมีแนวทางส่งเสริมและพัฒนาจิตใจ อารมณ์ และความคิดของเด็กได้อย่างเหมาะสม (กรมสุขภาพจิต. 2546 : 7) ตลอดจนพบว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่มักจะมีศักยภาพสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก เพราะมีบุคลากร งบประมาณ อาคารและสถานที่ การบริหารการจัดการที่มีโครงสร้างชัดเจนและเป็นระบบ มีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันและครอบคลุมภาระงานสำหรับการวางแผนพัฒนา ประกอบกับเป็นช่วงรอยต่อการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร การปรับเปลี่ยนระบบการบริหารมาเป็นแบบนิติบุคคล ทำให้สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ซึ่งมีพื้นที่หรือทรัพย์สินเพื่อหารายได้ของตนเองและนำมาพัฒนางานป้องกันแก้ไขสารเสพติดของนักเรียนมากกว่า แต่อุปสรรคของสถานศึกษาขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในตัวอำเภอหรือชุมชนเมืองที่มีแหล่งมั่วสุ่มและแหล่งบันเทิงตั้งอยู่รอบสถานศึกษาค่อนข้างมาก เช่น ร้านจำหน่ายสุราหรือสารเสพติดอื่น โຕ้ะสนุกเกอร์ ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านคาราโอเกะ และตั้งอยู่บนถนนที่มีการคมนาคมสะดวกด้วยทางหลวงแผ่นดินสายเอเชีย (อำเภอบรบือ) และทางหลวงจังหวัด (อำเภอวาปีปทุม อำเภอนาเชือก อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอขามเฒ่า และอำเภอนาคู) ที่เป็นเส้นทางสะดวกต่อการขนส่งสารเสพติดสู่ชุมชนและสถานศึกษาได้ง่าย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. 2548 : 22-24 และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2547 : 11-12)

ดังนั้นผู้วิจัยที่รับผิดชอบในการติดตามงานป้องกันและแก้ไขสารเสพติดในสถานศึกษา จึงต้องการศึกษาการดำเนินงานเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 3-4 สำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้เป็นแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

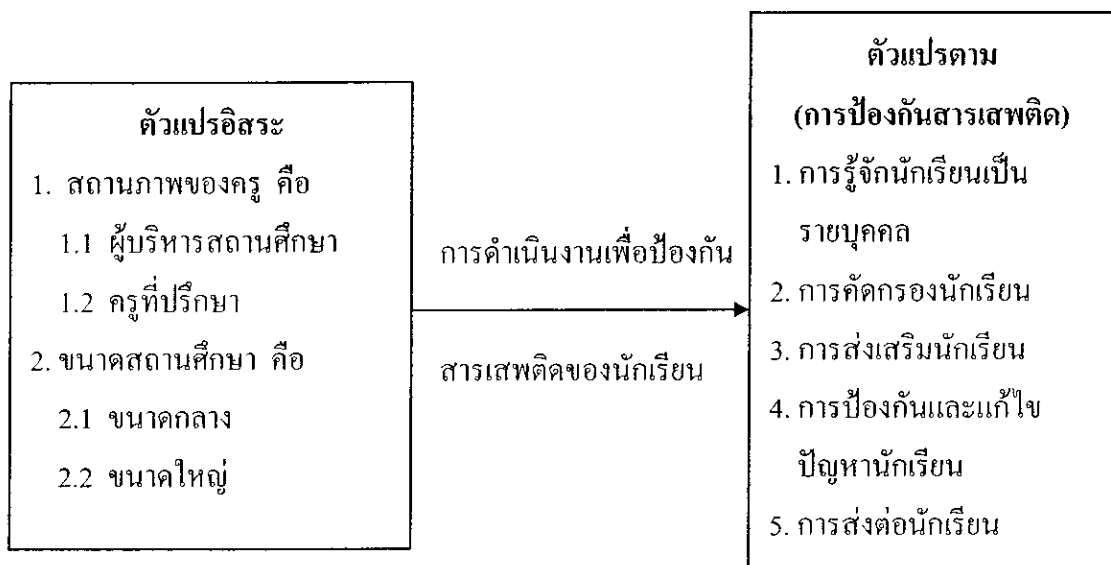
1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีสถานภาพ และในขนาดสถานศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาการป้องกันแก้ไขสารเสพติด ในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

สมมติฐานของการวิจัย

ข้าราชการครูในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีสถานภาพ และในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีการดำเนินงานเพื่อป้องกันสารเสพติด แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ โดยนำกระบวนการดำเนินงานเพื่อป้องกันสารเสพติด ในสถานศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ข : 3) ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร คือ ข้าราชการครูที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2549 ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารสถานศึกษาจำนวน 136 คน และครูที่ปรึกษา จำนวน 1,049 คน รวมทั้งสิ้น 1,185 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) แล้วสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของสถานภาพและขนาดสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่าง รวม 290 คน ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารสถานศึกษา จำนวน 95 คน และครูที่ปรึกษาจำนวน 195 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 สถานภาพของครู จำแนกเป็น

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครูที่ปรึกษา

3.1.2 ขนาดสถานศึกษา จำแนกเป็น

- 1) ขนาดกลาง
- 2) ขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา คือ

3.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

3.2.2 การคัดกรองนักเรียน

3.2.3 การส่งเสริมนักเรียน

3.2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

3.2.5 การส่งต่อนักเรียน

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครูที่ปรึกษา
- 3.1.2 ขนาดสถานศึกษา จำแนกเป็น
 - 1) ขนาดกลาง
 - 2) ขนาดใหญ่
- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา คือ
 - 3.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 3.2.2 การคัดกรองนักเรียน
 - 3.2.3 การส่งเสริมนักเรียน
 - 3.2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน
 - 3.2.5 การส่งต่อนักเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อป้องกันการใช้สารเสพติดในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดนโยบายและกำกับติดตามการดำเนินงานเพื่อป้องกันการเสพติดในสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 3-4 และสถานศึกษาอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงาน หมายถึง การปฏิบัติเพื่อพัฒนาระบบการดำเนินงานเพื่อป้องกันการเสพติดของนักเรียนในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2549
2. การป้องกันสารเสพติด หมายถึง แนวทางปฏิบัติงานการช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันการเสพติดในสถานศึกษา ที่เป็นระบบและมีประสิทธิผลใน 5 ขั้นตอน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อนักเรียน ดังนี้

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน เกี่ยวกับด้านความสามารถในการเรียน และความสามารถอื่น ๆ ด้านสุขภาพเกี่ยวกับร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม ด้านครอบครัวเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการคุ้มครองนักเรียน และด้านอื่น ๆ ด้วยการใช้ระเบียบแบบแผน ประเมินพฤติกรรมเด็ก การสัมภาษณ์ และการสังเกต

2.2 การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกัน หรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแต่กรณี ด้วยการระเบียบแบบแผน การสังเกต การได้ข้อมูลจากครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องและเพื่อนนักเรียน

2.3 การส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/ปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/ปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/ปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง ด้วยการจัดกิจกรรมโฮมรูม และการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

2.4 การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน โดยนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/ปัญหาโรงเรียนต้องช่วยเหลือด้วยการป้องกันและการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการให้การปรึกษาเบื้องต้น และการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2.5 การส่งต่อนักเรียน หมายถึง การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนบางกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นที่โรงเรียนได้ส่งต่อภายใน โดยครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถในการช่วยเหลือนักเรียน เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง และการส่งต่อภายนอก โดยครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง (งานกิจการนักเรียน) ส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

3. ข้อเสนอแนะ หมายถึง แนวทางแก้ไขหรือแนวทางการพัฒนาในการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดของสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3 - 4 ให้เป็นไปตามที่คาดหวังหรือที่ต้องการหรือที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการ

4. สถานศึกษา หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 โดยจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 2

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 หมายถึง หน่วยงานที่ รับผิดชอบการจัดศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดมหาสารคาม 6 อำเภอ คือ อำเภอบ้านไผ่ อำเภอเมือง อำเภอวาปีปทุม อำเภอธวัชบุรี อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอหนองเรือ อำเภอเสิงสาง และอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

6. สถานภาพของข้าราชการครู หมายถึง การแบ่งหน้าที่ของบุคลากรใน การดำเนินงานเพื่อป้องกันสารเสพติดภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย ฝ่ายผู้บริหาร สถานศึกษาและครูที่ปรึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

7. ขนาดสถานศึกษา หมายถึง ขนาดของสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่แบ่งตามมาตรฐานในการจัดสรร งบประมาณและการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 4) มีเพียง 2 ขนาด คือ

7.1 ขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน

7.2 ขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

8. ฝ่ายผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการ โรงเรียน หรือผู้ที่รักษาการในตำแหน่งดังกล่าวของสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2549